

การกำหนดแนวทาง
**กำกับดูแล
ปัญญา
ประดิษฐ์**
ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ
AIGC Expert Fellow
มหาวิทยาลัยพะเยา

การกำหนดแนวทางกำกับดูแลปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ

มหาวิทยาลัยพะเยา

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในหลายมิติ โดย AI ถูกนำไปใช้ในหลากหลายอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ การเงิน การขนส่ง และการบริการ ทำให้เราเห็นถึงศักยภาพของ AI ที่ไม่มีที่สิ้นสุดในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ AI ยังถือเป็นความท้าทายแห่งอนาคตที่ถูกบรรจุในแผนพัฒนาประเทศเพื่อตอบสนองเป้าหมายด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจดิจิทัล และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมทั้งการจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการใช้ AI ควบคู่ไปการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 – 2570) และมีแผนในการพัฒนาทักษะให้ผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถใช้งาน AI ได้ นอกจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการใช้ AI ทั้งในระดับนโยบาย ระดับองค์กร และระดับบุคคลแล้ว ยังมีแผนสำหรับการกำหนดแนวทางการกำกับดูแลการใช้งาน AI อย่างมีธรรมาภิบาล ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า AI ใกล้ชิดกับผู้ใช้ระดับบุคคลมากขึ้นผ่าน Generative AI (GenAI) ที่เป็นส่วนย่อยของ AI ที่เน้นการสร้างเนื้อหา หรือข้อมูลใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อความ รูปภาพ ดนตรี หรือโค้ดการเขียนโปรแกรม ที่ประมวลผลด้วยภาษามนุษย์ ซึ่งสามารถสร้างเนื้อหาที่ต้องการของผู้ใช้ซึ่งให้ผลค่อนข้างใกล้เคียงกับการผลิตด้วยมนุษย์ (สำหรับในบางเนื้อหา) ในปี 2024 นี้ พบว่า ขอบเขตของการใช้ GenAI ครอบคลุมถึง

1. การใช้งานส่วนบุคคล ในการประมวลผลเนื้อหาใหม่ การใช้ในวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น การถามตอบกับ ChatGPT ที่คุ้นเคย การวางแผนการเดินทางหรือกิจกรรม การสนทนา หรือการวิจัย ซึ่งมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งาน
2. ผู้ช่วย AI หรือ แชทบอท หรือผู้ช่วยค้นหา ในภาคธุรกิจหลายแห่งได้เสนอบริการค้นหาและผู้ช่วย (search engines and copilots) ที่ดำเนินการโดยอาศัยการทำงานของ GenAI หลายองค์กรในภาครัฐในหลายประเทศก็ใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้นผ่านการสื่อสารด้วยแชทบอท ภาคเอกชนเองก็ได้มีการใช้แชทบอทในการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าเช่นกัน
3. งานพัฒนาระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้พัฒนา (developer) โดย GenAI จะพยากรณ์ลำดับของโค้ด การสนับสนุนการตัดสินใจแก้ปัญหา และการจัดการอัตโนมัติต่าง ๆ

4. การสร้างสรรค์ผลงาน นอกเหนือจากความสามารถในการสร้างข้อความ GenAI หลายโมเดล สามารถสร้างเสียง วิดีโอ และภาพได้ และเมื่อได้รับการพัฒนามากขึ้น GenAI ล่าสุดสามารถประมวลคอนเทนต์ใหม่ ไม่ว่าจะเป็น ดนตรี วิดีโอเกม หรือการสร้างเนื้อหาพอดแคสต์
 5. การสร้างอวัยวะเสมือนดวงตาให้คอมพิวเตอร์ (computer vision) การสร้างข้อมูลสังเคราะห์ หรือการสร้างแบบจำลอง 3 มิติสำหรับกรณีการตรวจสอบผู้ขับขี่ การตรวจจับคนเดินถนน การใช้ AR/VR/XR และอื่นๆ
 6. การสร้างเสียงสังเคราะห์ ซึ่ง GenAI สามารถสร้างเสียงสำหรับภาคธุรกิจในการจัดทำวิดีโอ การตลาด รวมถึงการสร้างเสียงพูดที่มีทางเลือกหลากหลายทั้งรูปแบบเสียงและโทนในการพูด
- การใช้งาน GenAI พบเห็นมากในวัตถุประสงค์ทางการตลาด การขาย และการสร้างคอนเทนต์ใหม่ๆ สำหรับการใช้งานในภาคธุรกิจอาจพบข้อจำกัดบ้างในการประมวลผลเนื่องจากข้อจำกัดด้านภาษาที่ใช้ (สำหรับบางภาษานอกเหนือจากภาษาหลักที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา) อย่างไรก็ตาม จากแนวโน้มปริมาณการใช้งานที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนนักศึกษา เช่น การใช้ ChatGPT เพื่อช่วยทำการบ้าน หรืองานมอบหมายอื่นๆ สิ่งนี้ทำให้ครูและผู้ปกครองเกิดความกังวลใจ¹ และถือเป็นประเด็นที่ต้องหาทางออกร่วมกันต่อไป ว่าสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้นจะสามารถใช้ GenAI ในฐานะเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างไร

ท่ามกลางความเติบโตของเทคโนโลยี AI อย่างรวดเร็ว ในอีกทางหนึ่ง ความไม่แน่ใจและความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของ AI ก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในระดับสากลจึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแล โดยเริ่มจากการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อจัดการกับผลกระทบจาก AI ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองข้อมูล การพิจารณาด้านจริยธรรม และความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากเทคโนโลยี AI² ซึ่งพบว่า การพัฒนาระดับสากลเกี่ยวกับการกำกับดูแล AI นั้น เริ่มมีความซับซ้อนและมีท้าทายมากอย่างมากที่มาพร้อมกับ GenAI โดยเฉพาะอิทธิพลของ ChatGPT ซึ่งทำให้องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ต้องปรับปรุงหลักการที่เกี่ยวข้อง “OECD Principle on Artificial Intelligence” ซึ่งระบุความท้าทายที่เกิดจาก AI ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย และความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล (data integrity) การปรับปรุงครั้งนี้เกิดขึ้นหลังจากการออกหลักการครั้งแรกเมื่อปี 2019 เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาและการใช้งาน AI ที่เพิ่มมากขึ้น เป้าหมายของการปรับปรุงแนวทางนี้เพื่อให้แนวทางนี้สอดคล้องกับสถานการณ์การใช้ AI ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น การลดความกังวลด้านความปลอดภัยหาก AI สร้างอันตราย³ จะต้องมีมาตรการและกลไกที่เข้มงวดในการหยุดยั้งหรือยกเลิกการใช้งาน การให้ความสำคัญกับการแก้ไข

¹ <https://www.eweek.com/artificial-intelligence/generative-ai-landscape/>

² European Commission. (2021). "Proposal for a Regulation laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)." Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_1682

³ อ่านเพิ่มเติมได้ใน “Recommendation of the Council on Artificial Intelligence” ที่ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449>

ปัญหาข่าวสารเท็จและการบิดเบือนข้อมูล การเน้นย้ำให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบตลอดวงจรชีวิตของระบบ AI ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงประเด็นความโปร่งใส ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และการทำงานร่วมกับเพื่อส่งเสริมการกำกับดูแลและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ AI⁴

Mathias Cormann เลขาธิการ OECD ได้กล่าวถึงบทบาทของ OECD ในการให้ข้อมูลเพื่อช่วยกำหนดวาระนโยบายดิจิทัล และถือเป็นจุดอ้างอิงสากลในการกำหนดนโยบายด้าน AI เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันควบคู่ไปกับการส่งเสริมนวัตกรรมที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งการปรับปรุงหลักการเกี่ยวกับ AI ในครั้งนี้ จะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถก้าวทันเทคโนโลยี และจัดการผลกระทบจาก AI ที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมได้

หลักการกำกับดูแล AI ระดับสากล

เมื่อพิจารณาแนวทางของแต่ละประเทศ จะพบความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็น แนวทางตามความเสี่ยง (Risk-based) แนวทางตามกฎระเบียบ (Rule-based) แนวทางตามหลักการ (Principle-based) และแนวทางตามผลลัพธ์ (Outcome-based)⁵ ดังแสดงในตาราง

	Risk-based	Rule-based	Principle-based	Outcome-based
นิยาม	มุ่งเน้นการจำแนกและจัดกลุ่มความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจาก AI	เน้นรายละเอียดและกฎเฉพาะรวมถึงมาตรฐานสำหรับระบบ AI	กำหนดหลักพื้นฐานหรือแนวปฏิบัติสำหรับระบบ AI และให้องค์กรต่างๆ ตีความ หรือการนำไปปฏิบัติเอง	เน้นที่การวัดผลลัพธ์จาก AI โดยไม่มีการกำหนดกระบวนการหรือการดำเนินงานให้ปฏิบัติตาม
ประโยชน์จากแนวทางดังกล่าว	กำหนดขอบเขตการใช้จัดสัดส่วนของความเสี่ยง มีความยืดหยุ่นต่อ	ลดความซับซ้อน เน้นการบังคับใช้	เน้นการสร้างนวัตกรรม สามารถปรับสู่การพัฒนาใหม่ได้ และ	สร้างประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง เน้นนวัตกรรม หากปฏิบัติ

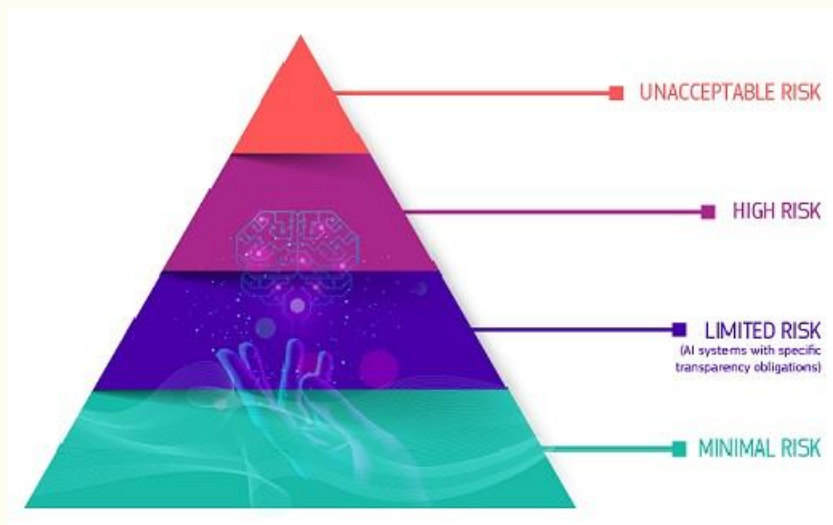
⁴ OECD. (2024). "OECD updates AI principles to stay abreast of rapid technological development". Retrieved from <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2024/05/oecd-updates-ai-principles-to-stay-abreast-of-rapid-technological-developments.html>

⁵ World Economic Forum. (2024). "Generative AI Governance: Shaping a Collective Global Future". Retrieved from https://www3.weforum.org/docs/WEF_Generative_AI_Governance_2024.pdf

	Risk-based	Rule-based	Principle-based	Outcome-based
	การปรับระดับความเสี่ยง		นำไปสู่การแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่ดี	ตามอาจสร้างความคุ้มทุน
ความท้าทาย	การประเมินความเสี่ยงมีความซับซ้อน อาจสร้างกำแพงสำหรับการใช้งานกรณีความเสี่ยงสูง การประเมินและการบังคับใช้อาจมีความซับซ้อน	เปลี่ยนแปลงยาก และอาจสร้างค่าใช้จ่ายเพิ่ม รวมถึงการบังคับใช้ไม่แน่นอน	อาจเกิดการตีความหลักการที่ต่างกัน ไม่อาจคาดเดาการปฏิบัติตามหรือบังคับใช้ที่ไม่เป็นผล	ขอบเขตการประเมินผลลัพธ์ไม่ชัดเจน ตรวจสอบได้ยาก มีการควบคุมที่จำกัดในด้านกระบวนการและความโปร่งใส
ตัวอย่าง	EU: Artificial Intelligence Act, 2023 (provisional agreement)	China: Interim Measures for the Management of Generative AI services, 2023	Canada: Voluntary Code of Conduct for Artificial Intelligence, 2023	Japan: Governance Guidelines for Implementation of AI Principles Ver.1.1, 2022

จากตาราง จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศนั้น ล้วนมีแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล AI ที่แตกต่างกันตามบริบทของประเทศ ซึ่งไม่อาจจะบ่งชี้ได้ว่าแนวทางใดจะมีความเหมาะสมมากที่สุดในการกำกับดูแลการใช้งาน AI ซึ่งก็ล้วนแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่การพิจารณาความเหมาะสมของหลักการ ธรรมเนียมปฏิบัติ มาตรฐาน และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำกับดูแล AI แต่ยังต้องให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการกำหนดมาตรการตามความต้องการใช้งาน รวมถึงหลักการควบคุม (guardrail) ที่หลากหลาย ความยืดหยุ่นและข้อจำกัดของเครื่องมืออีกด้วย⁶ ทั้งนี้ ประเด็นที่ได้รับ การกล่าวถึงมากที่สุด คือการสร้างกรอบแนวทางขึ้นแรกที่เกี่ยวข้องกับ AI ได้เกิดขึ้นโดยคณะกรรมการการยุโรป (European Commission: EC) ที่เรียกว่า AI Act ซึ่งกำหนดบนฐานความเสี่ยง (A risk based approach) ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการประเมินระดับความเสี่ยงของ AI โดยจำแนกออกเป็น 4 ระดับตามความรุนแรงของความเสี่ยง ดังภาพ

⁶ Urs Gasser and Viktor Mayer-Schönberger, *Guardrails. Guiding Human Decisions in the Age of AI* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2024).

โดยระบุว่า ความเสี่ยงที่ไม่อาจยอมรับได้ (unacceptable risk) คือ กรณีที่ AI คุกคามความปลอดภัย การดำรงชีวิต และสิทธิของผู้คน รองลงมา คือ ความเสี่ยงระดับสูง (high risk) เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น การขนส่งที่อาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของผู้ใช้ การตัดสินใจทางกฎหมาย การใช้หุ่นยนต์เพื่อการผ่าตัด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในความเสี่ยงระดับสูงนี้ จะมีการพิจารณาเพิ่มเติมถึงความสามารถในการประเมินล่วงหน้าถึงผลกระทบที่ชัดเจน การมีมาตรการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หรือสามารถติดตามผลลัพธ์ในการใช้งาน AI ได้

ตามมาด้วย ความเสี่ยงเฉพาะ (limited risk) เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสในการใช้งาน AI ซึ่ง AI Act ได้กำหนดว่า ผู้รับบริการ (มนุษย์) จำเป็นต้องได้รับการบอกกล่าว เช่น การใช้งาน AI แชทบอท ควรมีการแจ้งก่อนว่านี่คือการสื่อสารผ่านระบบโต้ตอบอัตโนมัติ เพื่อให้ผู้รับบริการตัดสินใจใช้บริการต่อหรือยุติการรับบริการ รวมถึงกรณีการสร้างเนื้อหาจาก GenAI ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว หรือภาพและเสียงสังเคราะห์ (deep fakes) เพื่อสร้างความไว้วางใจ สุดท้าย คือ ความเสี่ยงน้อยหรือไม่มีความเสี่ยง (minimal or no risk) โดย AI Act ได้ระบุถึงการใช้งานอิสระหากมีความเสี่ยงน้อย เช่น การใช้ เกม AI หรือตัวกรองสแปมในอีเมล ซึ่งจากการใช้งานใน EU ส่วนมากพบในประเภทนี้มากที่สุด⁷ และเพื่อการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับ AI จึงมีการจัดตั้ง The European AI office เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2024 โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยี AI ควบคู่ไปกับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความไว้วางใจ รวมถึงการสร้างความร่วมมือ สร้างนวัตกรรม และสร้างงานวิจัยเกี่ยวกับ AI ร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีความมุ่งมั่นในการเป็นผู้นำแห่งยุโรปในด้านจริยธรรม และการพัฒนาเทคโนโลยี AI ที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม GenAI ก็มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ไม่

⁷ European Commission. (2024). "AI Act" Retrieved from <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>

ว่าจะเป็น อាកาลหลอน (hallucinations) การใช้ในทางที่ผิด (misuse) หรือการละเลยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นท้าทาย

นอกจากนี้ข้อมูลบทความที่ได้ใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) จากบทความในโลกรวิชาการเกี่ยวกับการกำกับดูแล AI ที่หลากหลายทั้งระดับสากล ระดับชาติ และตามแนวทางของภาคเอกชน สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่พบในกรอบการกำกับดูแล AI (AI Governance Framework) มักประกอบด้วย ความเชื่อถือได้ (accountability) ความโปร่งใส (transparency) การเรียนรู้ทางนโยบาย (policy learning) ความเป็นส่วนตัวและการเก็บรักษาข้อมูล (privacy and data protection) สิทธิพลเมือง (civil rights) การไม่แบ่งแยก (non-discrimination) ความเท่าเทียมและปลอดภัย (fairness, and safety)⁸ ดังนั้น จึงเป็นโจทย์สำคัญของการกำหนดแนวทางปฏิบัติตามแผน AI ของประเทศไทยต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางสากลใน AI Act ที่จะขับเคลื่อนข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ AI เพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปในปี 2025 และมุ่งให้มาตรการนี้เกิดผลสัมฤทธิ์ภายในครั้งแรกของ 2026⁹

ประเทศไทยกับการจัดทำแนวทางการกำกับดูแลเกี่ยวกับ AI

เพื่อให้ประเทศไทยขับเคลื่อนด้าน AI system ตามแนวทางสากลที่เหมาะสมกับบริบท ได้มีการจัดตั้งศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence Governance Clinic: AIGC) เพื่อพัฒนาและวิจัยกรอบธรรมาภิบาลในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้เหมาะสม นอกจากนี้ ยังให้คำปรึกษาด้านนโยบายรวมถึงการเป็นแหล่งข้อมูลเฉพาะด้าน AI รวมถึงการสร้างความร่วมมือผ่านการสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนธรรมาภิบาลในการประยุกต์ใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับหลักการจริยธรรม ลดความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ใช้งานซึ่งกำหนดกรอบการดำเนินงานประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) AI Governance Structure 2) AI strategy และ 3) AI Operation ซึ่งมีความครบถ้วนทั้งการกำหนดโครงสร้าง การกำหนดกลยุทธ์ และการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน¹⁰ เพื่อสร้างความมั่นใจกับผู้ใช้และการขยายขอบเขตของการใช้งานให้กว้างขวาง

⁸ Robles, Pedro and Daniel J. Mallinson. 2023. "Catching up with AI: Pushing Toward a Cohesive Governance Framework." *Politics & Policy* 51 (3): 355–372. <https://doi.org/10.1111/polp.12529>.

⁹ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก "Decoding the EU AI Act" <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2024/02/decoding-the-eu-artificial-intelligence-act.pdf>

¹⁰ อ่านเพิ่มเติมได้จาก "แนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริการองค์กร" <https://www.eta.or.th/getattachment/Our-Service/AIGC/AIGC/Ai-Gov-Guideline-edit.pdf.aspx?lang=th-TH> และฉบับล่าสุดจาก <https://shorturl.asia/5ZxUz>

นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 – 2570) ซึ่งมีการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา AI ของประเทศที่มีเป้าประสงค์สามประการ ได้แก่ สร้างคนและเทคโนโลยี สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมกันนี้ ยังไม่คำนึงถึงมาตรการลดผลกระทบจากการใช้ AI ไม่ว่าจะเป็น ด้านการจ้างงานสร้างอาชีพที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะใหม่เพื่อรองรับการทำงานรูปแบบใหม่ ด้านเศรษฐกิจ จะนำไปสู่การใช้ AI ในภาคเศรษฐกิจ เป้าหมายทั้ง 10 สาขาโดยกำหนดให้มีโครงการประยุกต์ใช้ AI และการรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรโดยภาครัฐเป็นแกนก่อนระยะเริ่มต้น ด้านคุณภาพชีวิตในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เพื่อมุ่งลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มการเข้าถึงบริการภาครัฐ ด้านสังคมมองคร่อม เพื่อให้สามารถใช้ศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ได้ในวงกว้างส่งผลให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่ได้เพื่อสร้างประโยชน์และอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน รวมถึงช่วยในการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹¹

ประเด็นที่ควรต้องหารืออย่างเร่งด่วน

ในทางการกำหนดนโยบายสาธารณะ มักมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิผล (effectiveness) และประสิทธิภาพ (efficiency) ความเพียงพอ (adequacy) ตามแนวคิดแบบดั้งเดิม ซึ่งในปัจจุบัน เมื่อกล่าวถึงการกำหนดนโยบายจะไม่ได้เน้นเฉพาะการตัดสินใจในประเด็นที่กล่าวข้างต้น แต่ยังรวมถึงการกำหนดรูปแบบ ช่องทาง รวมถึงวิธีการตัดสินใจ ซึ่งใช้คำเรียกใหม่ว่า การออกแบบนโยบาย (policy design)¹² ที่ไม่ได้เน้นเฉพาะกิจกรรมหลักในการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายเท่านั้น แต่ยัง

¹¹ แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 – 2570). (2022). กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. <https://www.onde.go.th/view/1/เอกสารเผยแพร่/TH-TH>

¹² Dryzek, J., and Ripley, B., 1988, The Ambitions of Policy Design. *Policy Studies Review*, 7(4): 705-719.

มุ่งเน้นการเรียนรู้ทางนโยบาย (policy learning) ร่วมกัน ซึ่งช่วยทำความเข้าใจถึงคุณค่าของประเด็นต่างๆ ในหลายมุมมอง อันมีความสำคัญอย่างมากสำหรับการจัดการเรื่องใหม่ในสังคมเช่นการกำกับดูแล AI ที่สังคมยังมีความเข้าใจและการรับรู้ที่แตกต่างกัน เป็นต้นว่า ความเป็นส่วนตัวในมุมมองของภาคธุรกิจ อาจมีความแตกต่างกับมุมมองของประชาชนทั่วไป

ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของภูมิทัศน์การควบคุมของ AI ระดับสากล ที่พบว่า การดำเนินงานยังมีความแยกส่วน และซับซ้อน สำหรับประเทศไทยเอง การมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบและการกำหนดแผนปฏิบัติการด้าน AI ระดับประเทศถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและสามารถสร้างจุดเชื่อมต่อการกำกับดูแลระดับสากลได้ การมุ่งหาแนวทางที่เหมาะสมอาจไม่ได้คำตอบในเร็ววัน แต่กระบวนการที่เริ่มได้คือการระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยาม รวมถึงประเด็นความเสี่ยงให้ตรงกัน เมื่อมองเห็นภาพเดียวกัน และระบุความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการใช้งาน AI ได้แล้ว จึงจะตามมาด้วยมาตรการเกี่ยวกับการลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง หรือมาตรการลดผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยง และนำไปสู่การออกแบบนโยบายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการใช้ AI อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของการแข่งขัน เพื่อตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาของประเทศต่อไป

 AIGC
AI GOVERNANCE CENTER
by ETDA